

Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich

Ročník 1992 Vydáno 4. června 1992 Částka 105

Spolkový zákon č. 275: zákon o reprodukčním lékařství (FMedG), jakož i změna všeobecného občanského zákoníku, zákona o manželství a normy jurisdikce

(NR: GP XVIII RV 216 AB 490 str. 69. BR: AB 4255 str. 553.)

Spolkový zákon č. 275, upravující lékařsky asistovanou reprodukci (zákon o reprodukčním lékařství, Fortpflanzungsmedizingesetz - FMedG) a s ním související změny všeobecného občanského zákoníku, zákona o manželství (Ehegesetz) a normy jurisdikce

Národní rada se usnesla:

Část I

Zákon o reprodukčním lékařství

Vymezení pojmů

§ 1. (1) Lékařsky asistovaná reprodukce ve smyslu tohoto spolkového zákona je použití lékařských metod k dosažení těhotenství jiným způsobem než pohlavním stykem.

(2) Metodami lékařsky asistované reprodukce ve smyslu odst. 1 jsou zejména:

1. vpravení spermatu do pohlavních orgánů ženy,
2. spojení vajíček se spermiemi mimo tělo ženy,
3. vpravení buněk schopných vývoje do dělohy nebo vejcovodů ženy a
4. vpravení vajíček nebo vajíček se spermatem do dělohy nebo vejcovodů ženy.

(3) Za buňky schopné vývoje se považují oplodněná vajíčka a z nich vyvinuté buňky.

Přípustnost

§ 2. (1) Lékařsky asistovaná reprodukce je přípustná pouze v manželství nebo manželství podobném životním společenství.

(2) Dále je přípustná jen tehdy, pokud na základě vědy a zkušenosti byly neúspěšné nebo bez vyhlídky na úspěch všechny jiné možné a únosné léčebné postupy k přivození těhotenství pohlavním stykem.

§ 3. (1) Pro lékařsky asistovanou reprodukci směji být použity jen vajíčka a sperma manželů nebo druha a družky.

(2) Pro metodu podle § 1 odst. 2 řádek 1 smí však být použito sperma třetí osoby, není-li sperma manžela nebo životního druha schopno rozmnožování.

(3) Vajíčka a vývoje schopné buňky směji být použity jen u ženy, od níž pocházejí.

Oprávnění

§ 4. (1) Lékařsky asistovanou reprodukci smí provádět pouze odborný lékař pro gynekologii a porodnictví, oprávněný k samostatnému výkonu povolání.

(2) Lékařsky asistovaná reprodukce smí být provedena pouze v nemocnici (Krankenanstalt), která má povolení k jejímu provádění; metoda podle § 1 odst. 2 řádek 1 smí však být prováděna v ordinaci odborného lékaře pro gynekologii a porodnictví, užívá-li se k ní spermatu manžela nebo životního partnera.

§ 5. (1) Lékařský vedoucí nemocnice a odborný lékař musí zemskému hejtmanovi nahlásit, že zamýšlí používat v nemocnici, popř. ordinaci metody podle § 1 odst. 2 řádek 1 se spermatem manžela nebo životního partnera. Na požádání se o hlášení vystavuje potvrzení.

(2) Lékařský vedoucí nemocnice, chystající jiné (druhy) lékařsky asistované reprodukce, musí požádat zemského hejtmana o povolení k jejich provádění. Povolení se uděluje, poskytuje-li stav personálního i věcného vybavení záruku odpovídajícího provádění lékařsky asistované reprodukce v souladu se stavem lékařské vědy a zkušenosti. Dále musí být dána možnost náležitého psychologického poradenství a psychoterapeutické péče.

(3) Zemský hejtman musí povolení odvolat, pokud nadále již nejsou naplněny (všechny) předpoklady k jeho udělení. Dále musí toto povolení odvolat, popř. zakázat používání metody podle § 1 odst. 2 řádek 1 se spermatem manžela nebo životního partnera, pokud byla závažně nebo přes napomenutí opakovaně porušena určení tohoto spolkového zákona.

Dobrovolnost spolupůsobení

Zákaz znevýhodnění

§ 6. (1) Žádný lékař není povinen lékařsky asistovanou reprodukci provádět nebo při ní spolupůsobit. Toto platí i pro osoby činné v odborné péči o nemocné, v medicínsko-technických službách či pomocných sanitárních službách.

(2) Nikdo nesmí být žádným způsobem znevýhodňován za provádění lékařsky asistované reprodukce v souladu s určeními tohoto spolkového zákona, spolupůsobení při ní nebo za odmítnutí tuto lékařsky asistovanou reprodukci provádět nebo při ní spolupůsobit.

Poradenství

§ 7. (1) Před provedením lékařsky asistované reprodukce musí lékař manželům nebo druhovi a družce podat podrobnou informaci a radu ohledně metody, jakož i o možných následcích a rizicích léčby pro ženu a dítě, které si přejí.

(2) Lékař musí manžele nebo druha a družku vybídnout k poradenství nebo psychoterapeutické péči, pokud ji tito neodmítají.

(3) Lékařsky asistovanou reprodukci musí u druha a družky každopádně a u manželů v případě, že se užije spermatu třetí osoby, předcházet podrobné poučení soudem nebo notářem o právních důsledcích souhlasu (§ 8).

Souhlas

§ 8. (1) Lékařsky asistovanou reprodukci lze u manželů provést jen s jejich písemným svolením; u druha a družky musí být souhlas udělen ve formě soudního protokolu nebo notářského aktu. Při použití spermatu třetí osoby se vyžaduje souhlas k této metodě vždy formou soudního protokolu nebo notářského aktu.

(2) Osoby nezpůsobilé k právním úkonům a trestní odpovědnosti nemohou udělit souhlas. Osoba omezeně způsobilá k právním úkonům a trestní odpovědnosti musí svůj souhlas prohlásit sama; potřebuje k tomu svolení svého zákonného zástupce. Také pro toto svolení platí předpisy o formě v odst. 1.

(3) Prohlášení musí obsahovat:

1. výslovný souhlas (svolení) k provedení lékařsky asistované reprodukce;
2. v případě potřeby souhlas (svolení) k použití spermatu třetí osoby;
3. jméno a příjmení, popřípadě rodné jméno, datum a místo narození, státní příslušnost a bydliště ženy a jejího manžela nebo životního druha a také
4. vymezení doby, během níž smí být lékařsky asistovaná reprodukce provedena.

(4) Odvolání souhlasu může být lékaři ženou nebo mužem sděleno až po okamžik vpravení spermatu nebo vajíček do těla ženy; při spojení vajíček se spermii mimo tělo ženy může být souhlas ženou odvolán až po okamžik vpravení buněk schopných vývoje do jejího těla, mužem však jen do spojení vajíček se spermii. Pro odvolání není předepsána žádná určitá forma, lékař odvolání písemně zaznamená a na požádání o něm vystaví potvrzení.

Použití a zkoumání spermatu, vajíček a buněk schopných vývoje a zacházení s nimi

§ 9. (1) Buňky schopné vývoje nesmí být použity k jiným účelům než k lékařsky asistované reprodukci. Smí být zkoumány a smí s nimi být manipulováno jen natolik, nakolik je to podle stavu lékařské vědy a zkušenosti nutné k dosažení těhotenství. Totéž platí pro sperma nebo vajíčka, jichž se má užít pro lékařsky asistovanou reprodukci.

(2) Zásahy do zárodečné buněčné dráhy jsou nepřijatelné.

(3) K lékařsky asistované reprodukci se nesmí užít směsi spermatu různých mužů.

§ 10. Při spojení vajíček se spermii mimo tělo ženy smí být oplozeno jen tolik vajíček, kolik je jich na základě stavu lékařské vědy a zkušenosti v jednom cyklu nutných pro nadějnou a únosnou lékařsky asistovanou reprodukci.

Sperma třetí osoby

§ 11. Lékařsky asistovaná reprodukce spermatem třetí osoby smí být provedena pouze v nemocnici s povolením (§ 5 odst. 2). Jen takovému ústavu smí třetí osoba sperma pro lékařsky asistovanou reprodukci poskytnout. Před použitím spermatu musí nemocnice třetí osobu a její sperma vyšetřit.

§ 12. Cílem vyšetření třetí osoby a jeho spermatu je zajistit, aby bylo sperma na základě současného stavu lékařské vědy a zkušenosti schopno rozmnožování a aby jeho použitím nevzniklo ženě ani dítěti, které si přeje, žádné zdravotní nebezpečí.

§ 13. (1) Sperma třetí osoby smí být použito k lékařsky asistované reprodukci jen tehdy, poskytla-li třetí osoba nemocnici písemný souhlas k takovému použití a sdělení informací podle § 20. Souhlas může být kdykoli s účinností odvolán, takže každé další použití je nepřijatelné. Pro odvolání se nevyžaduje žádná určitá forma; nemocnice musí odvolání písemně zaznamenat a na požádání o něm vystavit potvrzení.

(2) Třetí osoba smí své sperma k účelu lékařsky asistované reprodukce dát k dispozici vždy jen téže nemocnici; na tuto skutečnost musí být nemocnicí zvláště upozorněna.

§ 14. Sperma třetí osoby smí být pro lékařsky asistovanou reprodukci použito nejvýše ve třech manželstvích nebo manželství podobných životních společenstvích.

§ 15. (1) Nemocnice musí o třetí osobě, která poskytuje sperma, vést následující záznamy:

1. jméno a příjmení, popřípadě rodné jméno, datum a místo narození, státní příslušnost a bydliště;
2. jméno a příjmení, popřípadě rodné jméno jeho rodičů;
3. časový údaj poskytnutí spermatu;
4. výsledky vyšetření provedených podle § 12.

(2) Dále musí nemocnice vést záznamy o tom, pro která manželství nebo manželství podobná životní společenství bylo sperma použito.

§ 16. Poskytnutí spermatu pro lékařsky asistovanou reprodukci nesmí být předmětem úplatného právního úkonu.

Přechovávání

§ 17. (1) Spermata a vajíčka, kterých má být užito k lékařsky asistované reprodukci, jakož i vývoje schopné buňky, se smí skladovat nejvýše jeden rok. Jejich uchovávání musí odpovídat dosaženému stavu lékařské vědy a techniky.

(2) Vývoje schopné buňky nelze přenechat ani osobám, od nichž pocházejí, ani jiným osobám nebo zařízením. Totéž platí pro spermata nebo vajíčka, která mají nebo měla být použita pro lékařsky asistovanou reprodukci.

Záznamy a hlášení

§ 18. (1) Lékař, který provádí lékařsky asistovanou reprodukci, musí písemně zaznamenat

1. jméno a příjmení, popřípadě rodné jméno,
2. datum a místo narození
3. státní příslušnost a
4. bydliště

ženy, jejího manžela nebo životního druha, jakož odděleně též třetí osoby, jejíž sperma bude případně použito.

(2) Dále musí lékař vést písemný záznam o existenci předpokladů k provedení lékařsky asistované reprodukce, o průběhu léčby a jejím trvání, jakož i o z hlediska lékařské vědy a zkušenosti podstatných okolnostech těhotenství, porodu a zdravotního vývoje plánovaného dítěte.

(3) Tyto záznamy a prohlášení souhlasu a svolení podle § 8 odst. 1 a 2, jakož i § 13 odst. 1 musí nemocnice nebo odborný lékař uchovávat 30 let. Po uplynutí této lhůty nebo při dřívějším zrušení nemocnice či ordinace se tyto podklady předají zemskému hejtmanovi, který je musí uchovávat trvale.

§ 19. (1) Lékařští vedoucí nemocnic, v nichž se provádí lékařsky asistovaná reprodukce, a odborní lékaři, v jejich ordinacích se užívá metody podle § 1 odst. 2 řádky 1 se spermatem manžela nebo životního druha, musí každoročně, nejpozději k 31. březnu následujícího kalendářního roku, podat zemskému hejtmanovi hlášení o této činnosti a zkušenosti s ní za předešlý kalendářní rok.

(2) Spolkový ministr pro zdraví, sport a ochranu konzumentů v dohodě se spolkovým ministrem spravedlnosti nařízením stanoví formu hlášení tak, aby byla zohledněna zdravotní a právně-politická hlediska, jakož i ochrana dat. Hlášení musí zejména obsahovat údaje o druhu užitých metod, častosti jejich použití, úspěšnosti a také o uchovávání a používání spermatu třetích osob a buněk schopných vývoje.

Poskytnutí informace

§ 20. (1) Záznamy o třetí osobě, která poskytla sperma, je třeba držet v tajnosti.

(2) Dítěti, zplozenému spermatem třetí osoby, se na jeho žádost po dovršení 14 let umožní nahlédnout do záznamů podle § 15 odst. 1 a poskytnou se z nich informace. Zákonný zástupce nebo osoba s oprávněním k výchově může k prospěchu dítěte v lékařsky zdůvodněných jednotlivých případech a s povolením opatrovnického soudu požadovat informace. Při neexistenci domácího opatrovnického soudu je k soudnímu povolení příslušný krajský soud, v jehož obvodu se nachází nemocnice.

(3) Soudy a správní úřady mají právo nahlížet a dostávat informace, je-li to nepostradatelné pro splnění jejich úkolů při uskutečňování spolkového zákona.

Zákaz zprostředkování

§ 21. Nepřípustné je zprostředkování

1. vývoje schopných buněk,
2. spermatu a vajíček pro lékařsky asistovanou reprodukci,

3. osob, ochotných si nechat do sebe vpravit sperma, vajíčka nebo vývoje schopné buňky pro lékařsky asistovanou reprodukci.

Trestní určení

§ 22. (1) Správního přestupku se dopouští každý, kdo

1. provádí lékařsky asistovanou reprodukci, aniž by byl lékař,
2. poskytne své sperma v rozporu s § 11 druhé větě nebo § 13 odst. 2,
3. použije, zkoumá nebo zachází se spermatem, vajíčky nebo vývoje schopnými buňkami v rozporu s § 9 nebo
4. v rozporu s § 21 zprostředkuje sperma, vajíčka nebo vývoje schopné buňky nebo osoby.

(2) Správní přestupek podle odst. 1 se trestá

1. v případech na řádku 1, 3 a 4 peněžitou pokutou až 500 000 šilinků, při nedobytnosti náhradním trestem s odnětím svobody až na 14 dní;
2. v případě podle řádku 2 peněžitou pokutou až 100 000 šilinků, při nedobytnosti náhradním trestem s odnětím svobody až na jeden týden.

§ 23. (1) Správního přestupku se dopouští, kdo jako lékař provede lékařsky asistovanou reprodukci,

- a) která je nepřípustná podle §§ 2 nebo 3,
 - b) při neexistenci předpokladů a požadavků stanovených v § 4,
 - c) s porušením povinnosti hlášení podle § 7,
 - d) bez objasnění a poradenství manželům nebo životním druhům podle § 7,
 - e) při neexistenci souhlasů a svolení požadovaných § 8 odst. 1 a 2 nebo § 13 odst. 1.
2. lékařsky asistovanou reprodukci se spermatem třetí osoby v rozporu s § 11, první a třetí věta,
 3. zanedbá-li vyšetření požadovaná podle § 12,
 4. použije-li sperma v rozporu s § 14 nebo

5. nesplní-li povinnost o záznamu a uchování podle § 18.

(2) Správní přestupek podle odst. 1 se trestá

1. v případech na řádku 1 až 4 peněžitou pokutou až 500 000 šilinků, při nedobytnosti náhradním trestem s odnětím svobody až na 14 dní;

2. v případě řádku 5 peněžitou pokutou až 100 000 šilinků, při nedobytnosti náhradním trestem s odnětím svobody až na jeden týden.

§ 24. Kdo v rámci své činnosti pro nemocnici

1. zanedbá vyšetření, jejichž provedení vyžaduje § 12, nebo poskytnutí poučení, jak to žádá § 13 odst. 2,

2. přijme sperma od třetí osoby, ačkoli ví, že tento muž své sperma už poskytl jiné nemocnici,

3. v rozporu s § 15 nevede záznamy vůbec nebo jen nedostatečně nebo

4. poruší povinnost uchovávání podle § 18 odst. 3 nebo povinnost hlášení podle § 19 odst. 1,

dopouští se správního přestupku a bude potrestán peněžitou pokutou až 50 000 šilinků, při nedobytnosti náhradním trestem s odnětím svobody až 3 dny.

§ 25. (1) O správní přestupek se podle výše uvedených určení jedná jen tehdy, jestliže čin netvoří skutkovou podstatu trestného jednání, spadajícího do příslušnosti soudů (?).

(2) Pokus je trestný.

(3) Peněžní odměna, obdržená za trestný čin, se prohlašuje za propadlou. Není-li propadnutí možné, uloží se pachateli činu náhradní trest při propadnutí ve výši obdržené odměny. Pokud by byl náhradní trest při propadnutí neúměrný významu činu nebo výtce vůči pachateli, upouští se zčásti nebo úplně od jeho uložení pachateli.

(4) Vyšetření a potrestání správních přestupků podle výše uvedených určení přísluší v první instanci zemskému hejtmanovi.

Část II

Změny všeobecného občanského zákoníku

Všeobecný občanský zákoník (das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch, JGS, č. 946/1811, naposledy změněný spolkovým zákonem, BGBl. č. 656/1989, se mění následovně:

1. Za § 137a se vkládá § 137b včetně nadpisu:

"Mateřství

§ 137b. Matka je žena, která dítě porodila."

2. V § 155 se na konci nahrazuje tečka čárkou a připojuje se následující věta:

"k tomu je nutno prokázat, že během manželství bylo manželem zplozeno dítě nebo způsobeno těhotenství spermatem manžela nebo, souhlasil-li manžel ve formě soudního protokolu nebo notářského aktu, spermatem třetí osoby prostřednictvím lékařsky asistované reprodukce."

3. Za § 156 se vkládá následující § 156a:

"§ 156 a. Pokud manžel ve formě soudního protokolu nebo notářského aktu poskytl matce souhlas k lékařsky asistované reprodukci se spermatem třetí osoby, nemůže být zpochybněn zákonný manželský původ dítěte, zplozeného spermatem třetí osoby."

4. § 163 včetně nadpisu zní:

"Otcovství nemanželského dítěte

§ 163. (1) Pokud muž v období ne více než 302 a ne méně než 180 dní před porodem pobýval s matkou nemanželského dítěte, má se za to, že dítě zplodil on. Pokud byla matce během tohoto období provedena lékařsky asistovaná reprodukce, má se za to, že otcem dítěte je muž, jehož sperma bylo použito.

(2) Muž, jehož se týká domněnka podle odst. 1, může tuto vyvrátit důkazem takové nepravděpodobnosti otcovství, která při uznání všech okolností mluví proti tomu, že dítě zplodil on; dále důkazem, že jeho otcovství je méně pravděpodobné než otcovství jiného muže, pro kterého rovněž platí domněnka podle odst. 1.

(3) Byla-li u matky provedena lékařsky asistovaná reprodukce se spermatem třetí osoby, má se za to, že otcem dítěte je muž, který s touto lékařsky asistovanou reprodukcí ve formě soudního protokolu nebo notářského aktu souhlasil, ledaže by prokázal, že dítě nebyla zplozeno na základě této lékařsky asistované reprodukce.

(4) Třetí osoba, jejíž sperma se užije pro lékařsky asistovanou reprodukci, nemůže být určena jako otec dítěte, zplozeného z jeho spermatu."

5. V § 879 odst. 2. se za řádku 1 vkládá následující řádka 1a:

"1a. je-li něco sjednáno za zprostředkování lékařsky asistované reprodukce (?);"

Část III

Změny zákona o rodině

Zákon k sjednocení práva na uzavření manželství a rozvod manželství, německý RGBl. 1938 IS 807, naposledy změněný spolkovým zákonem BGBl. č. 481/1985, se mění následovně:

V § 48 má

1. dosavadní ustanovení být označeno "(1)" a

2. odst. 2 znít:

"(2) Manželský protějšek nemá právo na rozvod, když druhý z manželů odmítne provedení lékařsky asistované reprodukce."

Část IV

Změna normy jurisdikce

Norma jurisdikce, RGBl. č. 111/1895, naposledy změněná spolkovým zákonem BGBl. č. 10/1991, se mění následovně:

Za § 121 se vkládá následující § 121a včetně nadpisu:

"Poradenství a souhlas podle zákona o reprodukčním lékařství

§ 121 a. Poradenství a zaprotokolování prohlášení souhlasu a svolení podle zákona o reprodukčním lékařství mohou být provedeny kterýmkoli krajským soudem, nadaným soudní mocí ve věcech poručnictví a opatrovnictví."

Část V

Závěrečná a přechodná ustanovení

(1) Tento spolkový zákon vstupuje v platnost 1. července 1992.

(2) Nařízení na základě tohoto zákona mohou být vydány již následující den po jeho vyhlášení; uvedeny v platnost mohou být nejdříve současně se vstoupením v platnost tohoto spolkového zákona.

(3) Používají-li se v nemocnicích nebo ordinacích již v okamžiku vstoupení v platnost tohoto zákona metody podle § 1 odst. 2 řádky 1 zákona o reprodukčním lékařství se spermatem manžela nebo životního druha, musí toto lékařský vedoucí nemocnice nebo odborný lékař ordinace do tří měsíců po vstoupení v platnost tohoto spolkového zákona nahlásit zemskému hejtmanovi.

(4) Lékařský vedoucí nemocnice, v němž se v okamžiku vstoupení v platnost tohoto spolkového zákona již používají jiné metody lékařsky asistované reprodukce, si musí u zemského hejtmana během tří měsíců od vstoupení v platnost tohoto spolkového zákona vyžádat povolení podle § 5 odst. 2 zákona o reprodukčním lékařství; tyto (druhy) lékařsky asistované reprodukce smějí být bez povolení prováděny jen do soudně pravomocného rozhodnutí o žádosti.

(5) § 137b a § 155 ABGB, týká-li se jich zplození manželem nebo provedením lékařsky asistované reprodukce se spermatem manžela, jakož i § 163 odst. 1 druhá věta a odst. 4 ABGB vždy ve znění spolkového zákona platí také pro děti, které jsou v okamžiku vstoupení tohoto spolkového zákona v platnost již narozeny.

(6) Poskytl-li manžel před vstoupením tohoto spolkového zákona v platnost matce souhlas k lékařsky asistované reprodukci se spermatem třetí osoby, nemůže být zpochybněn zákonný manželský původ dítěte, zplozeného spermatem třetí osoby.

(7) V jednání, zahájeném před vstoupením tohoto spolkového zákona v platnost, se nadále užívají dosud platné předpisy.

(8) Vykonáváním tohoto spolkového zákona jsou pověřeni spolkový ministr spravedlnosti a spolkový ministr pro zdraví, sport a ochranu spotřebitelů.

Waldheim/Vranitzky